

Αποψη: Η λιτότητα δεν είναι επιλογή

MIRANTA ΞΑΦΑ*

Για τις χώρες που έχουν χάσει την πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές, η λιτότητα δεν είναι επιλογή. Είναι αναγκαία συνθήκη για την επιστροφή στη φερεγγυότητα. Η δημοσιονομική πολιτική αποτελεί εργαλείο για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα του χρέους, όχι για να αυξηθεί η ζήτηση με δανεικά. Η κυβέρνηση έχει θέσει αντικρουόμενους στόχους: να τερματιστεί η λιτότητα και να διατηρηθεί το πρωτογενές πλεόνασμα που είναι απαραίτητο για να πληρώνεται έστω ένα μέρος των τόκων χωρίς δανεικά. Ελπίζει σε πολιτική συμφωνία χωρίς να αντιλαμβάνεται ότι χωρίς συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο δεν πρόκειται να συναινέσουν οι κυβερνήσεις της Ευρωζώνης σε εκταμίευση της δόσης. Εχοντας φτάσει σε αδιέξοδο, η κυβέρνηση προσπαθεί να κερδίσει χρόνο υποχρεώνοντας τα όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλους δημόσιους φορείς να μεταφέρουν τα ρευστά τους διαθέσιμα στον λογαριασμό του Δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος. Να κερδίσει όμως χρόνο προς τι; Οι πιστωτές δεν πρόκειται να ρίξουν λεφτά σε μία μαύρη τρύπα.

Η κυβέρνηση λέει ότι δέχεται ένα πρωτογενές πλεόνασμα της τάξης του 1%-1,5% του ΑΕΠ, χαμηλότερο του 3% που προέβλεπε το πρόγραμμα, αλλά δεν μοιάζει διατεθειμένη να πάρει τα μέτρα που απαιτούνται για να το πετύχει. Οσο διαρκεί η διαπραγμάτευση, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα παρέχει ρευστότητα στις ελληνικές τράπεζες με το σταγονόμετρο. Σε κάθε αίτημα της κυβέρνησης για στήριξη ρευστότητας, οι Ευρωπαίοι απαντούν ότι πρέπει πρώτα να υπάρξει πρόοδος στην εξειδίκευση των μέτρων που θα καταστήσουν την Ελλάδα ανταγωνιστική και αξιόχρη. Με τα ταμειακά διαθέσιμα να εξαντλούνται, ο χρόνος τρέχει εναντίον μας. Η κυβέρνηση λέει ότι δεν θα πάρει υφεσιακά μέτρα, αλλά η αναβολή των αποφάσεων και η πλήρης σύγχυση που επικρατεί στο κυβερνητικό επιτελείο έχουν στεγνώσει την οικονομία από ρευστό και έχουν παγώσει τις επενδύσεις. Οσο αναβάλλεται η λήψη μέτρων, τόσο μεγαλώνει το δημοσιονομικό κενό. Οποιο πακέτο τελικά συμφωνηθεί θα είναι πολύ χειρότερο από το e-mail Χαρδούβελι του περασμένου Δεκεμβρίου, ακόμη και αν το πρωτογενές πλεόνασμα είναι χαμηλότερο. Αυτό θα είναι το αποτέλεσμα της «σκληρής διαπραγμάτευσης».

Οι κόκκινες γραμμές της κυβέρνησης καθιστούν το πρόβλημα δυσεπίλυτο. Η κυβέρνηση προκάλεσε εκλογές στο όνομα μιας νέας συμφωνίας που ήταν ανέφικτη και ελλιπώς προετοιμασμένη, όπως έδειξε το πρόσφατο φιάσκο με τους συντελεστές ΦΠΑ. Στις διαπραγματεύσεις με τους δανειστές η κυβέρνηση αναλώθηκε στο «newspeak», βαφτίζοντας την τρόικα «θεσμούς» και το Μνημόνιο «Συμβόλαιο». Τέσσερις μήνες μετά την εκλογή της, η κυβέρνηση επιμένει στις κόκκινες γραμμές της: όχι περικοπές σε μισθούς και συντάξεις, όχι μεταρρυθμίσεις στα εργασιακά, όχι ιδιωτικοποιήσεις εκτός από ελάχιστες που έχουν δρομολογηθεί και θα εφαρμοστούν κάποτε με κάποιες τροποποιήσεις. Η δημιουργική ασάφεια θολώνει το περίγραμμα της «έντιμης συμφωνίας». Εχοντας καταναλώσει όλο το απόθεμα καλής θέλησης των εταίρων μέσα σε ελάχιστο χρόνο λόγω αμετροέπειας, ιδεοληψίας και ασχετοσύνης, η κυβέρνηση ανασκαλίζει το παρελθόν με γερμανικές αποζημιώσεις και εξεταστικές

επιτροπές, διότι μοιάζει ανίκανη να διαχειριστεί το μέλλον. Με σύνθημα την απαλλαγή από ξένη κηδεμονία, ρίχνει τη χώρα στο έλεος των δανειστών προσβλέποντας σε τρίτο Μνημόνιο.

Σε αναμονή της συμφωνίας, η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ κατεδαφίζει, ως νέοι τζιχαντιστές, ό,τι θετικό κτίστηκε τα τελευταία χρόνια: τη μεταρρύθμιση Διαμαντοπούλου στην ανώτατη παιδεία, την αριστεία στα σχολεία, το πρωτογενές πλεόνασμα, την αξιολόγηση στο Δημόσιο. Επαναπροσλαμβάνει τους απολυμένους του Δημοσίου αντί να χρησιμοποιήσει τα κονδύλια αυτά για προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού εκεί που πραγματικά χρειάζονται, στα νοσοκομεία και στις εφορίες. Οι πρωτοβουλίες της κυβέρνησης δεν πείθουν ότι έχουν σαν στόχο να μετατρέψουν την Ελλάδα σε μία σύγχρονη, ανταγωνιστική οικονομία, κάθε άλλο. Δεν έχει κάνει ούτε μία πρόταση για τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και την προσέλκυση επενδύσεων. Στη γενική συνέλευση του ΣΕΒ τη Δευτέρα ο κ. Τσίπρας τόνισε ότι πέρα από τις εξαγωγές χρειάζεται και τόνωση της εγχώριας ζήτησης, αποφεύγοντας να διευκρινίσει ότι δεν υπάρχει κανείς πρόθυμος να την χρηματοδοτήσει. Επανελάβε ότι η κυβέρνηση θέλει να εκμεταλλευτεί τον ορυκτό πλούτο της χώρας, ενώ ταυτόχρονα ανακαλεί την άδεια από το χρυσωρυχείο στις Σκουριές. Πώς θα εκμεταλλευτεί τον ορυκτό πλούτο χωρίς ορυχεία; Πώς αφαιρεί μια άδεια που το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει αποφανθεί ότι είναι σύννομη; Αυτό είναι κράτος δικαίου;

Η επαναπρόσληψη των απολυμένων του Δημοσίου, η επαναλειτουργία της ΕΡΤ, η επάνοδος των αιωνίων φοιτητών, η εκλογή των διευθυντών των σχολείων από τους δασκάλους, στοχεύουν στην ικανοποίηση συνδικαλιστικών αιτημάτων και στη διαιώνιση του πελατειακού κράτους που η κυβέρνηση λέει ότι θέλει να καταλύσει. Αυτά είναι πολύ, πάρα πολύ κακά δείγματα για το πού πάμε. Κάθε μέρα που περνάει μας φέρνει πιο κοντά στην έξοδο από την Ευρωζώνη. Χωρίς εξωτερική χρηματοδότηση πάμε σε άτακτη χρεοκοπία και συναλλαγματικούς ελέγχους. Η Ελλάδα διολισθαίνει σταδιακά στο περιθώριο της Ευρώπης. Η εθνική κυριαρχία δεν θα ανακτηθεί μετονομάζοντας το Μνημόνιο και την τρόικα. Θα ανακτηθεί όταν αποκατασταθεί η δημοσιονομική ισορροπία και η ανταγωνιστικότητα.

Η μόνη λύση που διαφαίνεται για να αποφύγουμε τη χρεοκοπία είναι μία κρίση που θα αποτελούσε καταλύτη για πολιτικές εξελίξεις. Τέτοιες εξελίξεις θα ήταν ένα δημοψήφισμα, εκλογές, ένας νέος συνασπισμός με κεντρώα κόμματα, ή ένας ανασχηματισμός με έξοδο των ακροαριστερών υπουργών από την κυβέρνηση. Ο καταλύτης θα μπορούσε να είναι μία συμφωνία που θα καταψηφιστεί από τουλάχιστον 12 βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ, θέτοντας τέρμα στην κυβερνητική πλειοψηφία. Θα το ρισκάρει ο κ. Τσίπρας ή θα μείνει στην ιστορία σαν ο πρωθυπουργός που οδήγησε την Ελλάδα σε άτακτη χρεοκοπία;

**Ερευνήτρια του Center for International Governance Innovation (CIGI) και αντιπρόεδρος της ΔΡΑΣΗΣ.*